

3. 1984 96. ÅRG.

Løssalg kr. 12

STAV OLAV

Redaksjonelt

Den lange kjærligheten

s. 1

Charta om familiens rettigheter

Wera Sæther, s. 6

«The Day After» - en filmomtale

Svein Åtland, s. 10

Konversjon - en siste utvei

Gunnel Vallquist, s. 16

Visdom fra ørkenen

Borghild Gundersen, s. 20

Tanker om kirkerett og apologetikk

OLAV

Den lange kjærligheten

Familien har lenge vært en suspekt institusjon. 1800-tallets borgerlige familieidyll og 1900-tallets lille kjernefamilie er blitt behendig plukket fra hverandre i sine enkelte, markstukne bestanddeler av forfattere, psykologer, sosiologer, marxister og feminister etter tur.

De mener å ha påvist at brudeparet som med Mendelsohn og medvind legger ut på livets seilas, seiler med et lik i lasten. Liket er til og med identifisert! Navnet er: Undertrykkelse alias Maktmisbruk. Ikke rart at stadig flere finner det mer hensiktsmessig å seile under bekvemmelighetsflagg enn å registrere foretagende i de hjemlige kirkebøker. Som bekjent er spørsmål om bemanning og seilingsbetingelser lettere å løse under denslags flagg...

Heller ikke rart at Kirken - stillet overfor dagens mangehånde bevismateriale for ekteskapet som akterutseilt institusjon - finner å måtte minne om at dagens realiteter er én ting, sannhet noe annet som lite og intet har med det dagsaktuelle og med bekvemmelighet å gjøre. «Ekteskapet er et intimt, uoppløselig livsfellesskap mellom mann og kvinne» og «innen rammen av den naturlige komplementaritet som består mellom mann og kvinne, har ektefellene den

samme verdighet og de samme rettigheter innen ekteskapet.» slås det fast i det Charta om familiens rettigheter Den hellige stol i samarbeid med bispekonferansene la frem senhøstes i fjor. Hensikten med dette Charta - som det ligger års nitid arbeid bak - er «å legge frem for vår tids mennesker - kristne som ikke-kristne - en så fullstendig og klar utredning om de grunnleggende rettigheter som tilkommer det naturgitte og universelle fellesskap familien utgjør.»

Når Chartaet sier familien, er det ikke forbrukerenheten Indeksfamilien med mor, far, 1,3 moteriktige barn pluss bikkje det er tale om. Det dreier seg om et livsfellesskap ut over kjernefamiliens selvgode lille velstandslykke - et fellesskap som rommer også enslige, eldre og funksjonshemmede familiemedlemmer og deres behov for mening og mulighet til å bidra til fellesskap og gjensidig vekst.

Det er ikke rettferdighetskrav som gjør Kirken til varm talsmann for vidtgående rettigheter av økonomisk, juridisk, sosial, kulturell og religiøs art for familien. Familieliv har nemlig - ut fra Kirkens oppdrag og innsikt - med slike vanskelig målbare og statistisk upålidelige størrelser som fellesskap, livsoppgave og menneskeverd å gjøre. Familiens «kall» er gitt ut fra naturens orden og åpenbaringens lys - rettighetene skal gjøre det mulig å leve opp til kallets krav.

Det er i det perspektiv rettighetene har sin egentlige berettigelse. Chartaet om familiens rettigheter er et viktig og viktig dokument, skrevet på tidens språk og langt på vei også ut fra tidens taru, men med perspektiver langt ut over det tidsbetingede. Det er viktig fordi det setter ekteskap og familieliv inn i en videre ramme enn den sosiale virkelighet som er dagens alfa og omega. Og det er viktig fordi det peker på hvor vesentlig det er å sikre nettopp denne sosiale ramme om familiens grensprengende kall.

Kirken har ingen makt å sette bak ordene, det er opp til verdens myndigheter og enkeltpersoner å ta dette «profetiske opprop for familieliv» på alvor. Noe nytt og revolusjonerende bringer det ikke - det nye og revolusjonerende vil være om Chartaets ord blir positivt rett for alle verdens familier.

Livs langt fellesskap og kall - det er ord som lett skurrer i ørene på en tid som dyrker selvutfoldelsen, individualismen og den store kjærligheten av romantisk ukeblads- og kjendisformat. Men «det er ikke den store kjærligheten det kommer an på her i livet,» skriver Alexander Kielland for lenge siden til sin nyforlovede, tindrende datter. «Det er den lange kjærligheten.»

Mange vil kanskje lese resignasjon i disse ordene. Kirken gjør det ikke. Det er den lange kjærligheten som må holde for i ethvert kall i livet. ●

OM FAMILIENS RETTIGHETER

Dokument gitt av Den hellige stol til alle personer, institusjoner og myndigheter som befatter seg med familiens kall i verden i dag.

22. oktober 1983

FORORD

1

«Charta om familiens rettigheter» har sitt utspring i et klart formulert ønske fra Bispesynoden i 1980 om en utredning om «Den kristne families rolle i verden i dag» (Propositio 42). Pave Johannes Paul II sluttet seg til synodens ønske i sitt apostoliske rundskriv Familiaris consortio (nr. 46) og gav Den hellige stol i oppdrag å utarbeide et Charta om familiens rettigheter som skulle legges frem for ansvarlige instanser og myndigheter.

En riktig forståelse av dette Chartas spesielle natur og stil er viktig. Dokumentet er ingen dogmatisk eller moralteologisk utredning om ekteskap og familieliv selv om det selv sagt gjenspeiler Kirkens syn på disse ting. Det er heller ikke en handlingskodeks for personer og institusjoner som befatter seg med spørsmålet, og det atskiller seg også fra en rent teoretisk prinsipperklæring om familien. Hensikten er å legge frem for vår tids mennesker - kristne som ikke-kristne - en så fullstendig og klar utredning som mulig, om de grunnleggende rettigheter som tilkommer det naturlige og universelle fellesskap familien utgjør.

De rettigheter dette dokument forkynder, finnes i det enkelte menneskes samvittighet og i menneskehetens felles verdier. Det spesifikt kristne aspekt kommer frem i lys av den guddommelige åpenbaring som utfyller det naturlige grunnlag for familieinstitusjonen. I siste instans

utledes disse rettigheter av den lov Skaperen har skrevet i hvert menneskes hjerte. Samfunnet oppfordres til å forsvare disse rettigheter mot enhver krenkelse og arbeide for at de blir anerkjent og får utfolde seg i hele sin fylde.

De rettigheter som fremsettes, må forstås ut fra den spesielle betydning begrepet «charta» har. Noen rettigheter viser til ekte og juridisk bindende normer mens andre inneholder krav og prinsipper som bør danne grunnlag for lovgivning og familiepolitikk. Som helhet er dette Charta et profetisk opprop for familien som institusjon, for dens verdighet - det er et forsvar mot ethvert rettsstridig inngrep.

Nesten alle disse rettigheter finnes allerede i andre dokumenter utarbeidet av Kirken eller det internasjonale fellesskap. Det foreliggende charta forsøker å utforme disse rettigheter videre, definere dem klarere og gi dem en samlet, ordnet og systematisk fremstilling. I et tillegg til teksten oppgis de kilder og referanser vesentlige tanker og formuleringer er hentet fra.

Det er Den hellige stol, det sentrale og øverste styringsorgan innen Kirken, som legger frem dette dokument. Det bygger på en rekke anmerkninger og betenknninger samlet ved vidtfaende konsultasjoner med alle Kirkens bispekonferanser og med fagfolk fra forskjellige kulturer.

Dokumentet henvender seg i første

rekke til regjerende myndigheter. Det bekrefter på ny og til samfunnets beste den felles bevissthet om familiens sentrale rettigheter og gir derved alle som bærer ansvar for det felles beste, en modell og et grunnlag for lovgivning og familiepolitikk i Chartaets ånd og en veiledning for handlingsprogrammer.

Den hellige stol legger dette dokument tillitsfullt frem for de overstatlige internasjonale organisasjoner, som i sitt arbeid for å beskytte og fremme menneskerettighetene ikke må overse eller tillate krenkelser av familiens rettigheter.

Chartaet henvender seg selvstendig også til den enkelte familie. Det ønsker å styrke bevisstheten om familiens uerstattelige rolle og stilling. Det oppfordrer familier til å gå sammen om forsvaret av rettigheter og til å fylle sin oppgave på en slik måte at familiens rolle i verden i dag bedre kan bli anerkjent og verdsatt.

Endelig henvender Chartaet seg til alle menn og kvinner som setter sine krefter inn for å beskytte familiens rettigheter og styrke familien som institusjon - til beste for dagens og fremtidens mennesker.

Ved å legge frem dette dokument retter Den hellige stol en spesiell appell til alle instanser og institusjoner innen Kirken om klart å gi til kjenne sin tro på familiens uerstattelige kall og yde den støtte og oppmuntring familier og foreldre trenger for å kunne fylle sin gudgitte oppgave.

«Pave-rose»!

Paven skal i september i år besøke Kanada. I den anledning er det i Montreal utviklet en ny rosesort som har fått navnet «Johannes Paul II-rosen» forteller Vatikan-radioen. Rosen vil bli solgt under pavens besøk som souvenir - til inntekt for fredsarbeidet.

2

CHARTA OM FAMILIENS RETTIGHETER

Innledning

Den hellige stol tar som utgangspunkt følgende:

- A. En persons rettigheter - selv når de formuleres som enkeltindividets rettigheter - har en grunnleggende sosial dimensjon som finner sitt naturlige og vitale uttrykk i familien.
- B. Familien er grunnlagt på ekteskapet, et intimt, uoppløselig livsfellesskap mellom mann og kvinne, inngått i frihet, kunnigjort for offentligheten og åpent for det å gi livet videre.
- C. Ekteskapet er en naturgitt institusjon, som alene er betrodd oppgaven å videreføre livet.
- D. Familien er et naturlig fellesskap gitt forut for staten og ethvert annet fellesskap og med umistelige rettigheter begrunnet i dette fellesskaps spesielle egenart.
- E. Familien er noe langt mer enn en juridisk, sosial og økonomisk enhet. Den er et fellesskap bygget på kjærlighet og solidaritet og på enestående vis egnet til å formidle og gi videre kulturelle, etiske, sosiale, åndelige og religiøse verdier av vesentlig betydning for det enkelte familiemedlem og for samfunnet.
- F. Familien er det sted hvor forskjellige generasjoner møtes og hjelper hverandre til å vokse i menneskelig visdom og til å skape harmoni mellom den enkeltes rettigheter og det sosiale fellesskaps krav.
- G. Familien og samfunnet er bundet til hverandre med vitale bånd og utfyller hverandre når det gjelder å forsvare og fremme både den enkeltes og fellesskapets vel.
- H. Erfaringer fra forskjellige kulturer opp gjennom historien har vist hvor nødven-

Pavelig appell ved fjernsynsjubileum

Johannes Paul II var den fremste av de mange som nylig gratulerte det italienske radio- og tv-selskap RAI på tretti-årsdagen for fjernsynets innførelse i Italia. Paven takket

RAI for alt selskapet hadde gjort i forbindelse med kirkelige begivenheter. Han uttrykte videre håpet om at de som arbeider i fjernsynet stadig mer må føle det moralske ansvar som yrket fører med seg.

L'OSSERVATORE ROMANO

dig det er for samfunnet å forsvare familien som institusjon.

- I. Samfunnet og ganske særlig staten og de internasjonale organisasjoner må beskytte familien med politiske, økonomiske, sosiale og juridiske tiltak som tar sikte på å styrke enheten og samholdet i familien slik at den kan fylle sin spesielle oppgave.
- J. Familiens rettigheter, dens grunnleggende behov, velferd og verdier blir ofte ikke respektert til tross for at de i enkelte tilfeller i stigende grad sikres gjennom lovgivning, institusjoner og sosio-økonomiske tiltak.
- K. Mange familier tvinges til å leve i elendige kår som hindrer dem i å utføre sin oppgave i verdighet.
- L. Den katolske Kirke erkjenner at den enkeltes, samfunnets og Kirkens eget vel er avhengig av familiens vel og har alltid sett det som sitt kall å forkynne for alle den plan for ekteskap og familieliv som Gud har nedlagt i menneskenaturen, og fremme disse to institusjoner og forsvare dem mot alle angrep.
- M. Bispesynoden i 1980 gikk klart inn for at et Charta om familiens rettigheter skulle utarbeides og gjøres kjent for alle impliserte parter.

I samråd med bispekonferansene - fremlegger Den hellige stol dette Charta om familiens rettigheter og ber innstendig alle stater og internasjonale organisasjoner, alle interesserte personer og organisasjoner om å arbeide for å fremme respekten for disse rettigheter og for å sikre at de virkelig blir anerkjent og overholdt.

Artikkel 1

Alle mennesker har rett til fritt å velge sin «stand» - altså enten gifte seg eller leve ugift.

a. Hver mann og kvinne som har nådd gifteferdig alder, og som er skikket for ekteskap, har rett til uten noen form for diskriminering å gifte seg og stifte familie. Lovgivning som midlertidig eller på lengre sikt innskrenker utøvelsen av denne rettighet, må kun iverksettes når tungtveiende objektive krav begrunnet i ekteskapets egenart og dets sosiale og offentlige betydning tilsier det. Eventuelle innskrenkninger må respektere den enkelte persons verdighet og grunnrettigheter.

b. De som velger å gifte seg og stifte familie, har rett til å forvente av samfunnet moralske, utdanningsmessige, sosiale og økonomiske betingelser som gjør det mulig for dem å gjøre bruk av retten til å inngå ekteskap på en moden og ansvarlig måte.

c. Den verdi ekteskapet som institusjon representerer, må støttes av statlige myndigheter; forhold mellom ugifte må ikke settes likt med gyldig inngått ekteskap.

Artikkel 2

Ekteskap kan bare inngås når fri og hel tilslutning fra brudeparet foreligger.

a. Med all skyldig respekt for den tradisjonelle rolle familien har innen enkelte kulturer når det gjelder å lede sine barn i avgjørende spørsmål, må det likevel understrekes at enhver form for press i den hensikt å hindre valg av en bestemt ektefelle må unngås.

b. De fremtidige ektefeller har rett til religiøs frihet. Det er derfor en krenkelse av denne rett dersom avsvergelse av tro eller bekjennelse til en tro som går mot ens samvitlighet, settes som betingelse for ekteskap.

Paven til Sveits

Under sitt besøk i Sveits i sommer vil paven - på selve ankomstdagen, den 12. juni - tale til Verdenskirkerådet i Geneve.

CATH. HERALD

Paven og moder Teresa hovedtalere

Over sju tusen prester fra hundre forskjellige land er ventet som deltagere i en verdensomspennende presteretrett i Roma i oktober i år.

Hovedtalere ved retretten blir pave Jo-

hannes Paul II og moder Teresa fra Calcutta. Retretten støttes av byrået for Den internasjonale katolske karismatiske fornyelse, men den er også åpen for prester som ikke er med i den karismatiske fornyelse, ifølge uttalelse fra pater Thomas Forrest, retrettens organisator.

KATOLSK ORIENTERING

3

Ved å legge frem dette dokumentet retter den hellige stol en spesiell appell til alle instanser innen Kirken om klart å gi til kjenne sin tro på familiens uerstattelige kall og yde den støtte og oppmuntring familier og foreldre trenger for å fylle sin Gud-gitte oppgave.

c. Innen rammen av den naturlige komplementaritet som består mellom mann og kvinne, har ektefellene den samme verdighet og de samme rettigheter innen ekteskapet.

Artikkel 3

Ektefellene har uomtvistelig rett til å stifte familie og be-

stemme over antall barn og over avstand mellom fødsler, men denne rett er nøye bundet til de forpliktelsene foreldrene har overfor seg selv, overfor de barn de allerede har, familien og samfunnet. Avgjørelser må tas ut fra det rette forhold til verdienes rang

og orden og den objektive moralske orden som utelukker bruk av prevensjon, sterilisering og abort.

a. Tiltak fra offentlige myndigheter eller private organisasjoner som søker å begrense ektepars rett til fritt å bestemme over antall barn, innebærer en alvorlig krenkelse av menneskeverdet og av rettferdigheten.

b. På det internasjonale plan må økonomisk utviklingshjelp ikke knyttes sammen med forpliktende programmer som omfatter prevensjon, sterilisering eller abort.

c. Familien har rett til støtte fra det offentlige i forbindelse med fødsel og barneoppdragelse. Ektepar med stor barneskole har rett til nødvendig støtte og må ikke utsettes for diskriminerende behandling.

Artikkel 4

Menneskelig liv må respekteres og beskyttes fra unnfangelsens øyeblikk av.

a. Abort er en direkte krenkelse av menneskets grunnleggende livsrett.

b. Respekten for menneskeverdet utelukker enhver manipulering med eller utnyttelse av det menneskelige embryo.

c. Alle inngrep i den menneskelige persons genetiske arv som ikke tar sikte på å korrigere anomalier, er en krenkelse av retten til legemlig integritet og går mot familiens vel.

d. Barn har rett til spesiell beskyttelse og støtte før og etter fødselen slik mødre har under svangerskapet og et rimelig tidsrom etter fødselen.

e. Alle barn - uansett om de er født i eller utenfor ekteskap - har samme rett til sosial beskyttelse til beste for sin fulle personlige utvikling.

f. Foreldreløse barn eller barn som er uten bistand fra foreldre eller pleieforeldre, må få spesiell beskyttelse og hjelp fra samfunnets

Paven oppfordrer ordenssøstre til å bekjempe kjønnsdiskriminering

Kvinner må kjempe mot urettmessig diskriminering fra menn, sier Johannes Paul II til ledere for kvinnelige ordenssamfunn. I en åtte siders rapport sendt ut til to tusen ordenssøstre rundt om i verden, understreker paven at kirken må ha større forståelse for feminismen hvis den ønsker å løse de problemer som ordenssøstrene møter.

CATHOLIC HERALD

4

side. Angående fosterhjem og adopsjon må staten via lovgivning legge forholdene til rette for familier som ønsker å åpne sine hjem - for kortere eller lengre tid - for barn som trenger omsorg. Slik lovgivning må dog respektere foreldrenes naturlige rettigheter.

g. Barn med fysisk eller psykisk utviklingshemning har rett til omgivelser som er gunstige for deres utvikling - både i hjemmemiljøet og på skolen.

Artikkel 5

Fordi de har gitt sine barn livet, har foreldrene den opprinnelige, primære og ufravikelige rett til å oppdra dem; derfor må foreldrene anerkjennes som de første og viktigste oppdragere.

a. Foreldre har rett til å oppdra sine barn i overensstemmelse med sin egen moralske og religiøse overbevisning og i pakt med de kulturelle familietradisjoner som fremmer barnas vel og verdighet. Foreldre bør få den nødvendige hjelp og støtte fra samfunnets side til å utføre sin oppdragergjerning på riktig måte.

b. Foreldre har rett til fritt å velge skoler og andre instanser som trenges, for å oppdra barna i overensstemmelse med sin samvittighet. Statlige myndigheter må påse at statlig støtte fordeles på en slik måte at foreldre har reell mulighet til fritt å gjøre bruk av denne rettighet uten å utsettes for urettferdig belastning. De må ikke - direkte eller indirekte - utsettes for ekstra belastninger som umuliggjør eller på urettferdig vis begrenser denne frihet.

c. Foreldre har rett til å sikre seg mot at deres barn tvinges til å delta i undervisning som ikke er i overensstemmelse med for-

Etikkråd for medisin og biologi

Etter nesten ett års nominasjonsarbeid har Frankrike nå etablert et etikkråd for medisinsk og biologisk forskning. Gruppens 36 medlemmer, hvorav 15 er forskere, er direkte underlagt regjeringen, men skal selv

drive aktiv rådgivning og veiledning overfor forskere og publikum. Rådet skal også bygge opp et dokumentasjonssenter for forskningsetikk i Paris.

NATURE

eldrenes egne moralske og religiøse overbevisning. Særlig må seksualundervisningen, som i første rekke er foreldrenes område, alltid skje i nært samarbeid med foreldrene enten den skjer i hjemmet eller i en undervisningssituasjon valgt av foreldrene.

d. Foreldreretten krenkes når staten pålegger obligatorisk skolegang som utelukker all religiøs oppdragelse.

e. Foreldres forrang når det gjelder barns oppdragelse må respekteres i all samarbeid mellom foreldre, lærere og skolemyndigheter, særlig når det gjelder samarbeidsformer som tar sikte på å gi den enkelte borger medbestemmelsesrett i praktiske skole spørsmål og i utforming og iverksetting av utdannelsesprogrammer.

f. Familier har rett til å forvente at massemediene bidrar positivt til å bygge opp samfunnet og styrke familiens grunnleggende verdier. Likeledes har familier rett til adekvat beskyttelse - særlig for de yngre familiemedlemmer - mot negativ innflytelse og misbruk fra massemedienes side.

Artikkel 6

Familien har rett til å leve og utfolde seg som familie.

a. Statlige myndigheter må respektere og fremme enhver families verdighet, rettmessige uavhengighet, privatsfære, integritet og stabilitet.

b. Skilsmisse er et angrep på ekteskapet og familien som institusjon.

c. Der storfamilier er det normale mønster, må disse respekteres og støttes slik at de på best mulig måte kan virkeliggjøre tradisjonelle verdier som solidaritet og gjensidig hjelp, men samtidig bør kjernefamiliens verdighet og det enkelte familiemedlems personverd respekteres.

Artikkel 7

Enhver familie har rett til religiøs utøvelse i hjemmet under foreldrenes ledelse, til fritt å bekjenne og utbre sin tro, delta i offentlige gudstjenester og religiøs undervisning uten å utsettes for noen form for diskriminering.

Artikkel 8

Familien har rett til å utøve sin sosiale og politiske funksjon ved oppbyggingen av samfunnet.

a. Familier har rett til å danne sammenlutninger med andre familier og institusjoner med det formål å skjøtte sin oppgave på en bedre og mer effektiv måte, beskytte familiens rettigheter, arbeide for dens vel og representere dens interesser.

b. På det økonomiske, sosiale, juridiske og kulturelle område må familiers og familieorganisasjoners rolle anerkjennes når det gjelder planlegging og iverksetting av tiltak som angår familien.

Artikkel 9

Familier har rett til å forvente at offentlige myndigheter legger opp til en adekvat familiepolitikk som utelukker enhver diskriminering hva juridiske, økonomiske, sosiale og skattemessige forhold angår.

Religiøse, men ikke kirkelige

De unge er nok religiøse, men de holder seg borte fra kirken. Grunnen til det er for det meste det ubehag de føler ved kirkens syn på forsvar, fred og seksualmoral. Dette fremgår

a. Familier har rett til økonomiske forhold som sikrer dem en levestandard i overensstemmelse med dens verdighet og fulle utvikling. De må ikke hindres i å erverve og besitte privat eiendom til beste for et stabilt familieliv; lover for arv og eiendoms-overdragelse må tilgodese familie-medlemmenes behov og rettigheter.

b. Familier har rett til sosial støtte etter behov dersom tidlig død rammer den ene eller begge foreldre eller den ene ektefelle svikter sitt ansvar; likeledes ved ulykker, sykdom eller invaliditet og ved arbeidsløshet. Støtte bør likeledes gis til familier som har ekstra byrder i forbindelse med omsorg for eldre familiemedlemmer eller familiemedlemmer med fysiske eller psykiske handicap og også i forbindelse med barneoppdragelse.

c. De eldre har rett til - enten hos den egne familie eller, der dette er umulig, i egne institusjoner - omgivelser som gir dem trygge og gode kår i deres senere leveår og mulighet til å delta i meningsfulle aktiviteter og i det sosiale fellesskap.

d. Familiens rettigheter og behov - og særlig verdien av familiefellesskapet - må tilgodesees i straffelov og strafferettslig praksis slik at innsatte kan opprettholde kontakten med familien, og familien få den nødvendige støtte under soningstiden.

Artikkel 10

Familier har rett til sosiale og økonomiske betingelser i forbindelse med arbeidsforhold som sikrer at familie-medlemmene kan leve sammen, og at det ikke legges hindringer i veien for familiens enhet, velferd, helse og samhold, og at det gis mulighet for gagnlig fritidsbeskjeftigelse.

av en rapport utgitt av Det østerrikske katolske forbund, som arbeider med emnet «De unge 1983.»

Rapporten er resultat av en rundspørring blant unge i fjor, men også av undersøkelser foretatt av instituttet for kirkelig sosialforskning.

KATOLSK ORIENTERING

a. Arbeidslønnen må være tilstrekkelig til å stifte og underholde en familie på en verdig måte. Dette oppnås enten ved tilstrekkelig direkte lønn, kalt «familielønn», eller ved sosiale tiltak som familiebidrag eller kompensasjon for arbeidsinnsats i hjemmet av én av foreldrene. Arbeidslønnen må være av en slik størrelse at mødre ikke tvinges ut i arbeidslivet så familieliv og barneoppdragelse blir skadelidende.

b. Verdien av husmorens arbeid for familie og samfunn må anerkjennes og aktes.

Artikkel 11

Familien har rett til en meneskeverdige bolig, egnet for familieliv og tilpasset antall medlemmer og i omgivelser som sikrer grunnleggende tjenester for familie og fellesskap.

Artikkel 12

Innvandrerfamilier har rett til den samme beskyttelse som andre familier.

a. Innvandrerfamilier har rett til respekt for sin kultur og til støtte og bistand til integrering i det samfunn de er med på å bygge opp.

b. Gjestearbeidere har rett til så raskt som mulig å få bo sammen med sine familier.

c. Flyktninger har rett til understøttelse fra statlige myndigheter og internasjonale organisasjoner for å lette gjenforeningen med sine familier.

Vi må ikke glemme!

(KNA) Mordet på seks millioner jøder under nazi-tiden må ikke glemmes, uttalte den israelske ambassadør Ephraim Eylon ved en kristen-jødisk sammenkomst i Osnabrück. Folkemordet må prentes inn i tyske sinn - like fullt som de kulturelle ytelser - av f.eks. Goethe og Beethoven.

Litteratur

- Rerum Novarum
Gaudium et Spes
Pacem in Terris (Fred på jorden, St. Olav Forlag 1963)
Familiaris Consortio
Codex Juris Canonici
Humanae Vitae (Humanae Vitae, St. Olav Forlag 1968)
Universal Declaration of Human Rights
Dignitatis Humanae
Populorum Progressio (Om folkenes utvikling, St. Olav Forlag 1967)
Convention on the Rights of the Child
Divini Illius Magistri
Gravissimum Educationis
International Convention on Civil and Political Rights
Apostolicam Actuositatem
Laborem Exercens (Om arbeidets verdighet, St. Olav Forlag 1982)
International Covenant on Economic, Social and Cultural Rights
Mater et Magistra
European Social Charter
Sacred Congregation for the Doctrine of the Faith: Declaration on Procured Abortion
Johannes Paul II: Address to the Pontifical Academy of Sciences, October 1982
Johannes Paul II: Religious Freedom and the Helsinki Final Act (Letter to the Heads of State of the nations which signed the Helsinki Final Act)
Paul VI: Message for the Third World Communications Day, 1969.

Polsk minister advarer prester mot politisk virksomhet
(NØP) Polens minister for religiøse spørsmål, Adam Lopatka, uttalte under et besøk i det felleskirkelige senter i Genève nylig at han ikke fant det realistisk å tenke seg et sosialistisk Polen uten kirken. Kirkens autoriteter ser nå på sin side klarere at sosialismen i Po-

len ikke kan veltes, uansett hvilken makt kirken ville bruke. På det «filosofiske» område er samarbeid eller kompromisser mellom kirke og stat utenkelig, sa ministeren.

I en tale advarte Lopatka prestene i Polen mot å engasjere seg i politisk aktivitet som kunne virke undergravende på den polske folkerepublikk.

Litauiske katolikker protesterer

Mer enn 132 tusen katolikker i Litauen har underskrevet en henvendelse til de sovjetiske myndigheter med bønn om frigivelse av to representanter for komitten for «Forsvaret av troendes rettigheter.»

CATH. HERALD

6

«The Day After»

en filmomtale ved Wera

Med stor sakkunnskap og nøkternhet viser filmen 'The day after' følgene av et kjernefysisk krigsutbrudd. Det fins ingen grunn til å tro at den overdriver elendigheten.

Denne 'dagen etter' er ingen sol-lys dag, men radioaktivt nedfall og begynnende kolera. Den er ikke langt borte fra oss, den kan inntreffe når som helst, som en 'tyv i natten', når vi minst venter det. Men vi burde vente oss det, vi burde være våkne, erkjenne og be. For de våpenteknologiske og politiske forspill til 'dagen etter' er i full gang.

Det fins ingen tilfluktsrom bort fra Utslettelsen, ingen snedige privatknepe å redde seg med. Det eneste gode og nødvendige nå er erkjennelse og forbønn, forenet med sorg og redsel over hva maktens mennesker utsetter jorden og menneskeheten for. En kollektiv oppvåkning kunne kanskje redde oss fra den kjernefysiske Utslettelsen. Da tenker jeg ikke på 'den evige redning', men på redningen av jorden og den biologiske menneskeheten. For inntreffer den kjernefysiske krigen, da skjer den biologiske Utslettelsen - også av alle kommende fødsler, av selve fremtiden.

Vårt ansvar nå må være å vite hvordan jorden og menneskeheten er truet, og våkne opp til å elske denne jorden og menneskeheten, konkret, politisk og praktisk.

Det gjelder lærde og legfolk, troende som ikke-troende. Vite for å forebygge, vite for å avruste og avspenne, og bli den éne menneskehet som disse utslettelsesvåpnene avslører at vi er.

Overfor dem fins ingen venn og ingen fiende, ikke noe nederlag og ingen seier. Det fins bare motstandskampen, eller fellesasken.

Det ville være uhyrlig om de troende nå gjemte seg i sine kirkerom, i sjelenes skjulte bønn. Det fins ikke noe alibi for å rømme bort fra den jordiske virkeligheten. Hvis mange fortsetter med å grave seg ned i et sjelelig/kirkelig avlukke uten verden, kunne den 'dommedag' som kanskje ikke er Guds, men menneskehovmotets, bli påskyndet. Hvis de troende nå våket og bad, med den levende Gud for alt som er levende i hvert menneskehjerte og i verden, da kunne vi kanskje få leve til Gud selv lar alt dødelig forgå.

Så underlig det er at kristenfolket forsvaret fosteret i enkeltkvinnens skjød med ubendig begeistring, men ikke alle kommende fostre i alle amerikanske og sovjetrussiske, alle vietnamesiske og afghanske kvinners liv. Dette kristen-

Ungarn ønsker ikke pavebesøk

Den ungarske kirkeminister har - ifølge Catholic Herald - nylig uttalt at landet ikke ville godta noe besøk av paven. «Vi trenger ikke paven. Vi er et lite land og har god forbindelse med Vatikanets sekretariat», sa den ungarske kirkeminister.

Sivil navneseremoni etter tsjakkoslovakisk mønster (NØP) Kommunestyret i den svenske byen Gävle har gitt grønt lys for et eksperiment med en sivil navneseremoni etter mønster fra en tilsvarende ordning i Tsjakkoslovakia.

Tilbudet er rettet til foreldre som ønsker å feire barnets fødsel, men som ikke ønsker en kristen dåp. Omkring 95 prosent av alle svensker tilhører offisielt statskirken, men over en halv million av disse er ikke-døpte barn av statskirke-medlemmer.

Sæther

7

Noen mennesker ved Kansas City overlever, ihvertfall for noen uker. Det fins en rest, en taper, men ussel rest, som forsøker å organisere jordbruk og sykehustjeneste.

folket kunne bli den vise og nødvendige avrustnings folk, og fatte at 'den andre døden', den kollektive, er grusommere enn den første og individuelle død. For om bare én og én dør, vil mange fortsatt bli født.

'Dagen etter', opprinnelig en fjernsynsfilm, viser de siste politiske faser av forspillet til et gjensidig kjernefysisk angrep mellom stormaktene. I USA blir dette lokalisert til Kansas City, midt i kontinen-

tet. Der er siloer med raketene Minuteman plassert i det idylliske landskapet. Menneskene lever sitt enkle og omhertede hverdagsliv, rørende i omsorgen for hverandre. Så skjer dét: Avfyringen av raket-

Ledere i det lutherske verdensforbund besøker paven

(NOP) I anledning bønneuken for kristen enhet har presidenten og generalsekretæren i Det lutherske verdensforbund besøkt pave Johannes Paul II. Presidenten, den tanzanianske biskop Josiah Kibira, benyttet anledningen til å takke paven for hans initiativ

ved jubileet for den augsburgske trosbekjennelse i 1980 og ved Luther-jubileet i -83. Kibira takket også paven for hans besøk ved den lutherske menighet i Roma, en handling som han mente var et viktig symbol på forbindelsene mellom lutheranere og katolikker.

Generalsekretær Carl May informerte pa-

ven om den omfattende dialog mellom de to kirker både på nasjonalt og internasjonalt nivå. Han nevnte også at Det lutherske verdensforbund ønsker å fortsette dialogen på internasjonalt plan etter at den første fase av disse samtaler er avsluttet i mars.

10

Svein Åtland:

KONVERSJON - EN SISTE UTVEI

Det hender ikke så sjelden at jeg får spørsmålet: «Skal du bli katolikk?» Noen har kanskje registrert at man har sagt eller skrevet ting som med litt hjelpsomhet kan fortolkes derhen, og man fatter for sikkerhets skyld mistanke. Noen spør saklig endefram, og det er greit. Hos andre kan jeg merke en svakt bebreidende undertone i spørsmålet

I to artikler vil jeg prøve å dele noen av mine tanker om konverteringsproblemen. De virker kanskje selvnlysende, men det fortoner seg ikke slik når man står midt oppe i refleksjonene. Kanskje det kan være av en viss interesse for mine katolske brødre og søstre at dette skrives.

Å skille viktig fra uviktig

Dersom man går med tanker om å konvertere til et annet kirkesamfunn, skal man for det første ta seg meget god tid til å analysere både behagelige og ubehagelige motiver. Og det må være en *reell* analyse, ikke en innsamling av konstruerte motiver som stables opp for å støtte en på forhånd valgt konklusjon. Videre får man forsøke å tenke gjennom de mange konsekvensene for en selv, familien og de mennesker man står i åndelig vekselvirkning med. Og endelig mener jeg at en eventuell rest av bitterhet eller utakknemmelighet overfor den kirke man forlater, er tegn på at man ikke ennå er følelsesmessig moden til en beslutning i en så alvorlig sak.

Bakgrunnen og motivene for overveielse vil være høyst individuelle og forskjellige. En

Svein Åtland vil i to artikler fremover komme med sine tanker om det å konvertere.

generalisering krever varsomhet. Det skal ikke forventes at alle har evnen til å sette navn på sine begreper, og jeg tror det er sunt å syne måtehold i intellektualisering. Det er lite fruktbart om man havner i en slags filosofi som man pusser med sandpapir resten av livet.

På den annen side er det viktig å ta den anstrengelsen det kan være å skille viktig fra uviktig. Så kan man vokse på oppgaven, hva nå enn konklusjonen måtte bli. Og det kan være nyttig å nevne det noe forbausende faktum at bare et fåtall av utmeldingene fra Den norske kirke skyldes teologiske overveielser. Faren for å ville konvertere ut fra andre enn sakssvarende motiver er derfor

Økumenisk «happing» i Skottland

(NØP) *Det reformerte klostersonnemøtet på øya Iona - på Skottlands vestkyst - har invitert kirkeledere i Skottland til en sammenkomst i juni - til andakt, studier og diskusjon. Lederen for klosteret, pastor Ronald Fergusson, sier at invitasjonen er kommuni-*

tetens svar på pavens appell i fjor sommer om at kirkene i Skottland skulle gå «hånd i hånd».

Det vil ikke bli forhandlinger under rettetten, sier Fergusson, deltakerne skal møtes som kristne brødre, ikke som utsendinger fra rivaliserende trossamfunn.

Klosteret på Iona har tradisjoner tilbake

til 600-tallet. Det ble et åndelig kraftsentrum som også tiltrakk seg interesse fra norske vikinger. Flere av de fromme munke ble ikke tatt av vikingene, og fant sin grav på øya.

noe man må regne med.

De vikarierende motiver er neppe så enkle å skille ut fra de sakssvarende, ikke engang for den det angår. Det kreves selvdisiplin. Det hjelper om man setter navn på tingene, og her er tre eksempler på ubrukelige motiver. Det eneste de kan brukes til, er å ordne sine tanker med under selvransakelsen - selv om det kan være nyttig nok å ha forskjellige esker å legge de oppsamlede tingene i.

1: Reaksjonsmotivet

Den som arbeider aktivt i en eller annen menighet, med eller uten lønn, vil før eller senere møte viljesterke mennesker som tenker ulikt en selv. Vingårdsarbeidet går såvisst ikke knirkefritt uten arbeidskonflikter. Og i sin tid var det selve «lønnsavtalen» som ga mulighet for forskjellige fortolkninger med derav følgende misnøye. Og menneskelig sett var det jo urimelig at arbeiderne fikk samme lønn når de vitterlig hadde gjort forskjellig arbeidsinnsats!

Det ligger snublende nær å generalisere på feil måte. Det kan for eksempel være at en sentral person i sin livsstil eller uttrykksmåte har særtrekk som man selv forakter. Så er

det lett å gjøre denne personen til uttrykk for kirkens vesen, og så vender man seg fra kirken på grunn av en tilfeldig person som skjemmer ut. Reaksjonen er primitiv. Intet er enklere enn å finne uheldige eksempler på kirkelige tjenere og kirkelige reaksjonsmåter. En annen sak er at kirkens tjenere på alle plan burde anstrenge seg til det ytterste for ikke å komme i skade for å støte mennesker bort i ren tankeløshet.

2: Miljømotivet

Noen skifter forsamling eller endog kirketilhørighet fordi de trives bedre med musikken, predikanten eller omgangsformen i det nye miljø. Til en viss grad kan også en konvertitt oppleve å bli omfavnet i det nye miljø. Han er jo et levende bevis på et fornuftig valg. Dessuten vil en ensom sjel kunne oppleve atskillig av den sårt savnede oppmerksomhet. Men når nyhetens interesse har avtatt på begge hold, vil man trolig oppdage at det vokser både klunger og kratt også på den andre siden av gjerdet. Og dårlige prester og lunkne medarbeidere er trolig likelig fordelt på konfesjonene.

Dette med oppmerksomhet kan også ha motsatt fortegn. I visse miljøer skal den søkende på liv og død tas hånd om med oppmerksomhet. Den stillferdige sjel er ikke før kommet innenfor døren før det strømmer på med tilbud om foreningsliv og kirkekaffi. Katolikken er for reserverte og taler for lite med hverandre, hos oss snakkes det ustanselig og stillheten får ikke slippe til.

Om konvertitten vinner venner eller ei på sikt, er mest av alt avhengig av egen personlighet. En utrivelig lutheraner konverterer etter all sannsynlighet til en utrivelig katolik - og omvendt!

3: Vinningsmotivet

Vi prøver alle å gjøre oss litt kostbare når vi har anledning. Det forekommer således at den mulige konvertitten takserer seg selv som en verdifull vare. Og en slik vare kan man prøve å utnytte til egen fordel. «Jeg vil melde meg inn, hvis...» Slike anmodninger om særfordeler er ikke ukjente. Man konverterer ikke uten et visst vederlag, enten det nå antydes en raskere avansering i «systemet», eller man nedlater seg til direkte å kreve en posisjon. Slike an-

Religiøse programmer går til topps

I en utvelgingskonkurranse for England og Wales har BBC's religiøse programtjeneste vunnet alle fire første plasser. Disse programmene vil nå representere BBC i en internasjonal konkurranse i mai måned, arrangert av det nasjonale katolske radio- og tv-senter.

CATH. HERALD

12

modninger om særfordeler vil naturligvis bli blankt avvist av den veiledende prest, uansett konfesjon. Like fullt er idéen så nærliggende at man lett faller for fristelsen til å overveie saken. Men derved er man også blitt offer for egoismens vinningsmotiv.

Et holdbart kriterium

Listen kunne utvides. Punkt for punkt skulle det være mulig å erkjenne om det var hold i argumentene, eller om tankene springer ut av en primitiv psykologisk reaksjon. Man må heve seg over lokale og forbigående fenomener i en så alvorlig sak. Men om man vurderer helheten nøkternt, skulle det muligens finnes ett eneste kriterium som er holdt-bart:

Om den kirke man tilhører, ikke er et inkluderende samfunn hvor Kristus og troen kan virkeliggjøres, da kan man ikke bli stående som medlem. Konversjonen blir en nødvendighet.

Annen del av artikkelen kommer i neste nr.

Teologisk akrobatikk?

De teser som professorene Karl Rahner og Heinrich Fries har fremsatt om en forening av kirkene, blir av kardinal Ratzinger betegnet som «teologisk akrobatikk som dessverre ikke har meget med virkeligheten å gjøre.» - Kardinal Ratzinger er som kjent prefekt for tros-lære-kongregasjonen.

I boken «Einigung der Kirchen - reale

Möglichkeit» (Kirkenes forening - reell virkelighet) Herder 1983 fremsetter Rahner og Fries provoserende forslag og argumenter og hevder at tiden nå er inne for kirkenes enhet.

KATOLSK ORIENTERING

Hilde E. Rud:

Religiøs oppbyggelseslitteratur har lange tradisjoner i Norge.

Slike bøker har gjerne vært av det pietistiske slaget med hovedvekt på synd og dom.

I den senere tid har vi fått andaktsbøker av en annen type, der de mer positive sidene ved kristenlivet understrekes.

I denne forbindelsen kan nevnes den mangfoldige presten Karsten Isachsen.

«På sporet av Gud» av Trond Skard Dokka hører også hjemme i en slik sammenheng.

Forfatteren er teolog av utdannelse og har erfaring både fra prekestol og forskning. Boken er blitt til i en «reisestemming», sier han selv, og ordet reise er et gjennomgangsmotiv og en ramme for betraktningene. Det er særlig jernbanereiser Trond Skard Dokka er fascinert av, allerede bokens tittel - «På sporet av Gud» - gjenspeiler denne interessen.

I forordet heter det at bokens lengde er tilpasset jernbanestrekningen Oslo/Trond-

«PÅ SPORET AV

heim. Den kan med andre ord karakteriseres som reiselektyre, men helt uten preg av kiosklitteratur, mesteparten av stoffet er omarbeiding av prekener, taler og andakter. Forfatteren mener at for brorparten av kristne er det skrevet altfor mange bøker. «Derfor er denne boken beregnet på «de andre».

Reisemotivet er ikke ukjent i kristen litteratur. At vi som kristne er underveis her på jorden, er en eldgammel kristen tanke som utdypes i det kapitlet som karakteristisk nok har overskriften «Underveis». De forskjellige kapitlene er ellers blitt til som resultat av assosiasjoner forfatteren har hatt på sine reiser. Inntrykkene fra jernbanereisene penser hans tanker over i et åndelig spor. De små reise-glimtene er ypperlig skildret og kan leses som kåserier, men forfatteren taper aldri det vesentlige av syne: Det glade budskap.

Teskjekjerringa

Forkynnelsen er det viktigste element i denne boken. Det lette, hverdagslige språket og formen budskapet presenteres i, kan føre til at man ved første

Felles-kommunion?

(KNA) Formannen for Rådet for den evangeliske kirke i Tyskland, biskop Eduard Lohse, har nylig sendt et brev til Johannes Paul II.

Biskop Lohse understreker betydningen

av den katolske medvirkning i forbindelse med Martin Luthers femhundre-års-jubileum. Ikke minst ser han pavenes besøk i den evangelisk-lutherske kirke i Roma som et høydepunkt. Men, - skriver den evangeliske biskop, - hittil har vi ikke lyktes i det avgjørende skritt mot en felles nattverd.

GUD» av Trond Skard Dokka

13

øyekast finner forkyndelsen noe overfladisk. Leseren kan jo stusse litt når forfatteren bruker sammenligningen med Teskjekjerringa for å forklare Inkarnasjonen. Men det er alltid sentrale kristne sannheter Skard Dokka vil presentere med slike sammenligninger. Dette gjør boken spennende å lese.

Forfatteren tar utgangspunkt i scener og situasjoner fra hverdag og virkelighet og fletter evangeliet inn i vår daglige tilværelse. Selv olympiske vinterleker kan få ham til å tenke på fastetid og Jesu inn-tog i Jerusalem. Leseren oppdager at evangeliet ikke er noe som hører fortiden til, men kan tilpasses alle livssituasjoner og hører hjemme i alle tider, ikke minst i vår egen. Skard Dokka er heller ikke redd for å ta i bruk sterke virkemidler. En original og dristig billedbruk vekker oss opp fra åndelig konformitet og fører over i nye tankebaner.

Sprenger konfesjonsgrenser

«På sporet av Gud» sprenger alle konfesjonsgrenser. Også som katolikker har vi stort utbytte av å lese den. Om Maria har forfatteren noen fine betraktninger i kapitlet «Den

evige begynnelse»: «Hvis vi vil lære noe om den «egentlige» kristne, noe alment om dem som mottar Kristus, så kommer vi ikke utenom henne.» Og videre: «Allikevel var det til henne Jesus kom - og det nettopp på denne måten for å gjøre henne til den «urkristne». Maria er bare ikke et ideal, men et eksempel». Slik lovprisning av Maria er ikke vanlig å møte hos en luthersk prest.

Noen innvendinger til slutt. Skard Dokka er en ordkunstner, som ikke alltid klarer å holde sin rike formulerings-evne i tømme. Somme tider blir han vel ordrik og bruker for mange ord før han kommer til poenget. Til tider har han nok også tøyd reisemotivet vel langt.

Boken er hverken en søtlden eller «svovelsprutende» andaktsbok, men en følgesvenn i hverdagen. Den kan med fordel leses av både kristne og «de andre». Hvorfor ikke ta for seg et kapittel hver dag! I advents- og fastetiden ville en slik fordypelse gi et rikt tankegods.

Trond Skard Dokka
På sporet av Gud
Land og Kirke/Gyldendal 1983

Paven taler til kunstnere og kulturarbeidere

«Dere er med og skaper nuet,» sa paven i en tale i Milano, «det finnes et nu hvor dere er hovedpersoner med deres litterære verk, billedkunst og musikk. Det er dere som gir liv til «tankens liv». - Hva er da dette «tankens liv?» spurte paven videre. «Det er frihet, det er søken, forskning, erobring . . . Nettopp i denne søken vil den kristne tro være nær

14 Litteratur

Wilfrid Stinissen

Skriftemålet -

Forsoningens sakrament

St. Olav Forlag 1984

Her dreier det seg om et meget lite hefte (32 sider), men det er fyldig, og det tar opp til behandling et brennaktuelt tema: skriftemålet.

Samtlige katolske teologer i dag enes om følgende:

a) Kristus har levet i forsoningens tjeneste og sendt sine disipler til å gjøre det samme.

b) Enhver forsoning behøver ikke være sakramental.

c) Den sakramentale forsoning befinner seg i en særklasse.

De forskjellige forfattere spinner videre på disse tre faste tråder og legger vekt på snart den ene, snart den andre av disse påstander.

Karmelittpater Wilfrid Stinissen, som virker i Syd-Sverige, har følt trang til å føre sak for det private skriftemål, så det ikke skal bli underkjent eller glemmt. Hans argumentasjon er lødig og velegnet til å vekke de lunkne blant oss.

Les heftet! Det vil stille deg et spørsmål om din skriftemålspraksis er nedadgående, og hvis så er tilfelle, om du ikke på ny burde gjøre mer bruk av de muligheter som

alle, i respekt for kulturens og kunstens rettigheter, - ved å åpene seg for sannheten, hvor den enn befinner seg, for å forstå den og forsterke den ved hjelp av det lys som ikke bare kommer fra menneskers intelligens. Jesus Kristus - som vi leser i Johannes-evangeliet, var det sanne lys som gir alle mennesker lys.

Vær alltid rede til å ta imot dette overblys fra Ham - det er en gave som forener seg

med deres egne talenter - og kan aldri bli til en egoistisk eiendel, men vil kunne tilbys alle som venter på hjelp. . . . Den konkrete barmhjertighets handlinger - som er en plikt for alle, - kommer til uttrykk i institusjoner, sykehus, foreninger. På samme vis ber jeg dere, kunstnere og intellektuelle, - her i denne by med så høy kultur - at dere flittig utøver denne åndelige barmhjertighets gjerninger i lys av den tro som ikke bare er men-

Litteratur

der borte, på øya med det grønne treet, hun er omringet av Tristesjø. Den er grå grå grå, mens Sintesjø er kullsvart.

Slik er de to venninnene helt avsondret fra hverandre, uten ballkast og uten hjerte av kjøtt og blod, helt til Elisa begynner å angre seg. Steinhjertet blir venninne-hjerte igjen, hun blir flau! Da hiver hun hoppetauet, som de to har lekt med så ofte, ut i vannet, ut mot Beths øy, og Beth strekker seg helt frem, helt til de to menneskebarna holder i hvert sitt hoppetauhåndtak. Øyene nærmer seg hverandre, de blir til én Elisabeth-øy.

Dette er en naivistisk utformet, men sterkt symbolsk bok. Så enkel og så mangebunnet. Tendensen er: ikkevoldelig konfliktløsning, ja i sin enkelhet er dette virkelig en barnebok for fred. Kanskje er budskapet dette: La oss ikke speile oss i oss selv, dvele der inne, hope oss selv opp i oss selv, men («kaste hoppetauet ut»), la Elisa i oss se ut på Beth overfor oss, så det kan bli *Elisabeth*, så vi, som i bunnen er ett, virkelig i praksis kan bli ett, i et innstendig, gledesfullt om enn vanskelig samarbeid i hverdagens verden. For det er hverdag der Elisa og Beth er, det er ball og hoppetau og fiskekaker

alene det private skriftemål kan tilby deg som katolsk kristen. *Albert Raulin*

Sissel Solbjørg Bjugn

Elisa der og Beth her

Det Norske Samlaget, 1983

Sissel Solbjørg Bjugn har skrevet en underfundig barnebok for oss alle. Den handler om Elisa og Beth, om to bestevenninner som gjør alt sammen, som så mange jentunger i åtte- ni-ti-årsalderen. De må ha oppfinnsomme mødre, for de synger for gulrøtter og rødbeter. Det fins ingen kjedsomhet hos Elisa og Beth, det alminnelige er helt hellig.

Så plutselig blir de to, som er så nære, skilt fra hverandre. Plutselig fyker ikke kasteballen mellom dem lenger, Elisa tviholder på den. Det blir anklage og hevn, et stykke storpolitikk i det aller minste. Feilen er hos deg, den! Jeg er helt riktig, jeg.

Jeg er aldeles hvit og du er aldeles svart.

Da blir verden helt annerledes. Elisa med ballen og anklagen befinner seg på ei øy av stein. Det er ikke lenger en ball hun kaster til Beth, det er steiner hun hiver fra seg. Sintesjø brer seg rundt øya. Og Beth

neskelig men fremfor alt kristen. I dagens forbrukersamfunn er det kanskje nødvendige enn noensinne. Det finnes mye tvil i dag, det finnes nedtrykthet, det finnes dessverre en meget utbredt moralsk krise. I dag trengs oppmuntring, opplysning, hjelp. I dag trengs det at man bygger opp!

FRA KATOLSK KYRKOTIDNING (fork.)

Sakkyndig nemnd for lærekonflikter

Den norske kirke må få rett til å avgi en konkluderende lærebedømmelse når det oppstår konflikter om lærespørsmål. Det bør opprettes et Teologisk Råd for Den norske kirke og en sakkyndig nemnd som skal ta seg av lærekonflikter i personalspørsmål.

Dette foreslår det offentlige læreutvalget som er oppnevnt av Kirke- og undervisnings-departementet for å utrede fremtidige prosedyrer for håndteringen av lærespørsmål i Den norske kirke.

VÅRT LAND

Litteratur

15

med og uten løk. Rødbet og gulrot er det, små og rare gledesymner til jordens grønnsaker.

«Elisa der og Beth her» er en kristen barnebok. Ikke fordi ordet «kirke» nevnes to ganger og «bøner» én gang, men fordi Elisa og Beth blir *Elisabeth*. De to øyene flytter på seg, og blir til én øy. Kirkens sannhet, som er Det éne legeme, viser seg i den vanlige handlingen, helt banal, som er å kaste hoppe-tauet over sundet. *Wera Sæther*

Anne Marie Lévy

Fortell meg om vietnam
Aschehoug 1984

Anne Marie Lévy har bedre kjennskap til Vietnam og vietnamesere enn de fleste nordmenn. Hun har bodd to år i landet, hennes mann er sinolog med dyptpløyende kunnskaper også om Vietnam - og hun ferdes jevnlig i et rikt sammensatt vietnamesisk miljø i Frankrike - ikke minst i de universitetskretser hun selv hører hjemme i (Anne Marie Lévy under-viser i sanskrit i Bordeaux):

«Fortell meg om Vietnam» er en bok først og fremst om fru Lévy's møte med folket og landet - og de refleksjoner hun gjør seg ved dette møtet. Det er ikke et forsøk på fyldestgjø-

rende analyser av Vietnams utvikling og skjebne - snarere korte glimt av landets historie og bakgrunn, skrevet for at vi idag bedre skal kunne fatte dette utrolig utholdende folk.

Boken har altså et helt tydelig siktemål: så nøytralt og lidenskapsløst som mulig å forsøke å skape forståelse. Gi innsikt. Og selv om boken er skrevet ut fra en tydelig kjærlighet til folket, er den ikke et øyeblikk apologerende for de feil og den ensretting som dagens regime bærer preg av. Dette er jo i og for seg enestående, ikke mint tatt i betraktning vår egen, nære vietnamentusiasme, så ukritisk som den var i de ti årene den varte, frem til 1973. Den gang var Vietnam en viktig del av vår egen hverdag. Krigen var «vår» krig, og engasjementet delte også Norge i to aldeles adskilte leire. Så kom freden - og så kom Kambodsja-invasjonen, og i Norge dalte interessen for vårt nylig så kjære Vietnam. Landet var ikke populært lenger, vi kunne simpelthen ikke «bruke» det i vår egen lille politiske og ideologiske andedam. Det fikk klare seg selv. - Inntil flyktningene begynte å komme. Så måtte vi jo se til å mobilisere en smule medmenneskelighet igjen.

Jeg har Anne Marie Lévy mistenkt for å ha skrevet boken først og fremst av hensyn til de hundrer vietnamesiske flyktninger i Norge. For at nordmenn bedre skal kunne møte disse nye medborgere i forståelse. Boken gir god innsikt i vietnamesernes tradisjoner og eldgamle kultur, den er uhyre viktig lesning for enhver som interesserer seg for Vietnam generelt og bør være obligatorisk for dem som omgås våre vietnamesiske venner i Norge. Jeg tenker i den forbindelse ikke minst på alle våre katolske menigheter som i de siste årene har fått vietnamesere inn i sin midte. Les boken, og man vil kanskje oppdage hvilken verdifull tilvekst disse våre nye trosfeller betyr for våre menigheter. Vi tåler nok de av og til ubehagelige sannheter om vår Kirkes virke i Vietnam som A. M. Lévy ikke stikker under stol. Det også er dessverre nødvendigheter om vi vil være ærlige og medmenneskelige i vår omgang.

«Kanskje kan sannhetene om Vietnam ikke gjentas for ofte» - sier forfatteren et sted. Og akkurat den setningen er godt dekkende for boken: Der finnes ikke én sannhet om vietnameseren. Ikke om Vietnam heller.

Dag Sundby

Kirkeledere i Etiopia løslatt

(NØP) To ledere i Mekana Jesus-kirken er satt fri etter å ha sittet i arrest siden høsten 1979. Samtidig er to menighetsarbeidere i den lutherske kirken løslatt.

For to år siden ble kirkens hovedkvarter i Addis Abeba overtatt av myndighetene. Siden 1980 har styresmaktene i Etiopia stengt over fem hundre kirker tilhørende Mekana Jesus-kirken.

Nittini nye helgener

Paven har nylig kanonisert nittini av de tusener av franskmenn som ble guillotinert eller skutt under den franske revolusjon for snart to hundre år siden. Åtti av de nittini var kvinner.

En undersøkelse den katolske kirke har

gjennomført, viser at de nittini ble henrettet utelukkende fordi de aktivt hadde praktisert sin katolske religiøse tro. De er blitt kjent som «Martyrene fra Angers».

AFTENPOSTEN

16 Gunnel Vallquist:

*Å legge bånd på seg,
å motarbeide sine drifter,
å leve et konstant hardt og
ubekvemt liv - det er
virkelig en moral stikk i
strid med den «selv-
realiseringens» etikk som nå
lenge har vært vanlig i vår
kultur.*

*De tanker som fødes under
ekstrem avholdenhet, kan
man nå studere i en nylig
utgitt oversettelse til svensk
av hva de første kristne
asketer tenkte, - de som slo
seg ned i ørkenen på
trehundre-tallet.*

VISDOM FRA ØRKENEN

Alle de tre monoteistiske verdensreligioner - jødedommen, kristendommen, islam - kan sies å ha sin opprinnelse i ørkenen. Det finnes en ørkenens teologi, en ørkenens mystikk: Der handler det om det absolute, om uendelighet, ensomhet og stillhet, om utslettelse, lydighet og kamp, men også om frihet og lys. Ørkenen er skueplassen for menneskets nakne møte med seg selv og sin Gud.

Det kristne munkevesen fødtes i ørkenen omkring år 300. Det kan sees som en reaksjon mot den altfor slappe og kraftløse livsstil i Romerriket, - som var i oppløsning. Det var sikkert også et uttrykk for en vilje hos en kristen elite til ikke å slå av på de heroiske krav som den unge kirkes bekjennere ble stilt overfor i forfølgelsesens århundrer. Å bli kristen var praktisk talt ensbetydende med å gjøre seg beredt til martyrdøden. For dette slektledd betydde det kristne livet det samme som kamp. Paulus taler om konkurransen på idrettsbanen, men dette bilde blir snart erstattet av et annet: kampen mot villdyrene på sirkus.

Disse kristnes kamp retter seg i siste instans mot alt som truer med å skille dem fra

Gud. Men munkene har snart oppdaget at den avgjørende kampen verken utkjempes mot dyr eller mennesker, men i hvert enkelt menneskes indre. Det er menneskets egne begjær som gjør mennesket til slave. Frigjør man seg fra alt begjær, kan ingen ytre makt holde en fanget. Denne erfaring, som har forbløffet mennesker til alle tider, den bevitnes i våre dager stadig på nytt - i fengsler og konsentrasjonsleirer.

*Tradisjonen fra ørkenfedrene:
grunnlag for klosterlivet*

Det finnes en rik litteratur om munkene i ørkenen, en fascinerende legende- og anekdoteflora som beretter om deres asketiske liv og bedrifter; deres fristelser - og kampen mot dem - blir ofte skildret på en meget drastisk måte. Men større utbytte har man av å lese det som er skrevet ned av deres ord, sjelesørgeriske råd og kloke tankespråk. Denne kilden har klosterfolk i alle tider øst av. I østkirken er tradisjonen fra ørkenfedrene stadig selve grunnlaget for klosterlivet. Den mest kjente samlingen - med det gresk-latinske navn «Apophtegmata Patrum» - kan man nå for første

Valutarestriksjoner skaper problemer

(NØP) I 26 av de land hvor Det internasjonale Bibelselskap virker, har man problemer med «fastlåste» midler. Ni av disse landene ligger i Afrika, seksten i Sør- eller Mellom-Amerika, ett i Europa. Årsaken er at stadig flere land har innført restriksjoner på eksport av valuta.

gang lese på svensk: en vakker liten bok fra Artos forlag. «Ørkenfädernas tänkespråk» heter den, utgjør 180 sider og koster ikke mer enn 65 svenske kroner. Dosent Per Beskow står for oversettelsen av den greske grunnteksten. Birgit Lindkvist-Markström for utvalget. Jeg har ingen mulighet til å granske oversettelsen som sådan, men jeg kan innestå for at den svenske versjonen er av god litterær kvalitet: Det forekommer meg at Beskow må ha truffet presist det rette «stil-leie», verken for høyt eller for lavt. Han har gjort ørkenfedrene umiddelbart tilgjengelige, og jeg kan forsikre at det er et bekjentskap vel verdt å gjøre.

Men det beror naturligvis på hvordan man leser. Det er ikke nok med en språklig oversettelse, leseren må også selv kunne oversette samfunnsforhold, levemåte og mentalitet, alt slikt som mer eller mindre gjennomgripende har forandret seg siden dette ble skrevet, sagt og gjort: det har dog gått mer enn ett og et halvt årtusen. Av den nåtidige leser kreves en av ørkenfedrenes hoveddyder: evnen til å skille mellom vesentlig og uvesentlig, å ta til seg og si ja til noe verdifullt som står side om side

Sør-afrikansk kirkeleder i fare

(NØP) Det er ukjent hva som har skjedd med den katolske presten Smangaliso Mkhatsywa etter at han ble arrestert i oktober i fjor.

I en uttalelse fra den sør-afrikanske katolske bispekonferanse heter det at det virker som om sikkerhetspolitiet bruker kirkens

ledere som skyteskive. Arrestasjonen av pater Mkhatsywa må sees i sammenheng med bispekonferansens mange og uredde uttalelser mot apartheid-regimet. I sin kamp for bedre sosiale kår for det sorte flertall av befolkningen, har bispekonferansen støttet opposisjonspartiet «Den demokratiske front».

17

med det som er mindre bra eller til og med motbydelig. Akkurat denne evnen er sjelden, en av våre kardinalfeil er at vår evne til å ta imot stenges av når vår fordømmelse først er kommet i funksjon, - det at vi misliker en ting hos et menneske, er tilstrekkelig til at alt som kommer fra vedkommende blir oppfattet med negativt fortegn.

Ikke gjennomført «sympatiske»

Ørkenfedrene er ikke gjennomført «sympatiske mennesker». De kan opptre og tale på en direkte frastøtende måte, ikke minst når det gjelder familieforbindelser, som de ikke har det minste tilovers for. De

kan også være bryske og uvennlige, eller henfalne til en primitiv konkurranselyst når det gjelder asketiske prestasjoner. I ett og alt er de altså ikke etterfølgelsesverdige. Det ville jo også være kjedelig om man ikke kunne konstatere at det kristne livssyn på viktige områder har utviklet seg, er blitt mer nyansert og utdypet siden trehundretallet.

Men er man vel vitende om dette, og kan man kunsten å ta til seg noe og la annet ligge, da er virkelig ørkenfedrenes tankespråk en gullgruve.

Den standhaftige kamp for kyskhets, som tar stor plass i askesen, er selvfølgelig betinget av det levesett munkene en gang for alle har valgt, og som utelukker erotikk og ekteskap. Kvinner og unge gutter skal han vokte seg for. Men en del av fedrene tar saken ganske rolig, stifter f.eks. bekjentskap med den profesjonelle fristerinne som prøver å forføre dem, og får henne på bedre tanker.

Noen kvinneforakt rommer for øvrig ikke disse tekster, selv om tenkemåten og selve det fromme språket har et mannlig preg. I sin «Historia Lausiacca» - en av hovedkildene for vårt kjennskap til ørkenfedrene - sier Palladios innled-

Kinesisk biskop fengslet

(NØP) Kina har nå bekreftet en tidligere melding om at den romersk-katolske biskop Joseph Fan Xueyan er fengslet. Utenriksdepartementet i Kina melder at den 76 år gamle biskop er arrestert for å ha «samarbeidet med fremmede land i et komplott for å ødelegge moderlandets selvstendighet og sikkerhet.» Det sies at straffen ikke har sammenheng med Xueyans religiøse over-

18

ningsvis at han skal skildre «de fedre, menn og kvinner som jeg har truffet». Det finnes kvinner som «med mannlig styrke» utholder asketenes hårde liv i ørkenen. Noen av dem har også etterlatt seg tankepråk.

Heller ikke fremstilles munkenes liv som den eneste prisverdige vei, ofte påminner fedrene om lekmenner hvis liv er minst like oppbyggelig som deres eget. Abba Silvanos tilretteviser sin disippel som har vist forakt for dem som strever for det daglige brød: «Maria trenger virkelig Marta, det er for Martas skyld at Maria blir prist.» Og eneboerlivet skal ikke være en flukt fra fellesskapet: «Hvis du ikke har levd rett blant menneskene, kan du heller ikke leve rett som eneboer,» sier en annen lærer.

Døm aldri noe menneske!

Et ofte tilbakevendende motiv i fedrenes undervisning er at man aldri skal dømme, ikke engang bedømme andre. Disippelen kan enten være indignert og komme med en kritisk uttalelse om uvesen han har iaktatt, eller han kan føle seg nedtrykt når han har sett en annen utføre noe han selv ikke er i stand til. Det blir alltid

bevisning.

Fans offisielle tittel i kirken er biskop av Boading. Han ble innsatt i dette embede i 1951, men ble ikke godtatt som biskop av den offisielle katolske kirken i Kina, som i 1958 brøt forbindelsene med Den hellige stol. Kilder i Vatikanet sier at Fan ble arrestert for å ha ordinert prester og biskoper i hemmelighet, og at han og hans generalvikar ble dømt til ti års fengsel for dette.

samme svar: Hva andre gjør, angår ikke deg, konsentrer hele din oppmerksomhet om Gud og Guds vilje med deg. Og døm aldri noe menneske. Det hendte en gang at en bror som syndet, ble utvist fra kirken av presten. Da reiste abba Bessarion seg og gikk ut med disse ord: «Også jeg er en synders.» Og samme Bessarion svarte en bror som spurte ham hvordan han skulle leve: «Vær stille og sammenlikn ikke deg selv med andre.» Flere råd trengtes ikke. Det kanskje mest radikale av alle ord i denne sammenheng kommer fra en abba ved navn Xanthias: «Hunden er bedre enn jeg, for den gir kjærligheten rom og dømmer ikke.»

Vreden er en annen hovedfiende. Og visst forstår man at humøret kan bli vrangt når mat og søvn innskrenkes til et minimum. En munk bekjente at han i førti år hadde bedt Gud, natt og dag, om å vinne seier over sin vrede. «Om en argstint mann endog skulle oppvekke døde, er han likevel ikke Gud til behag,» sa den blide abba Agathon.

At vrede skulle kunne være berettiget betyr ingen ting. «Om du bebreider noen og gripes av vrede, gir du utløp for din egen lidenskap. Du må

«Eikon»: tv og video

Nylig ble tv- og video-produksjonsselskapet Eikon etablert. Omlag 20 kristne organisasjoner og samfunn er foreløpig med. På den stiftende generalforsamlingen ble forlagssjef Anne Helene Utgaard i Bibelselskapet valgt til den første styreformann i Eikon a/s.

Selskapets daglige leder, Lars Jørgen Mørland, understreker overfor Vårt Land at Eikon skal være et idéforlag og et kristent kulturforetak. VÅRT LAND

ikke selv gå fortapt for å redde andre,» sier abba Makarios.

Uten fristelser blir man hovmodig og overflatisk

På mange måter kan ørkenfedrene virke fjerne, men i en viktig henseende gjør de det ikke: De viser seg - tross sine ekstravagante prestasjoner - som «vanlige mennesker» i den forstand at de aldri vil fremstå i noe forherliget skjær slik disiplene gjerne ser dem. Tvert imot tilstår de uten minste omsvøp de synder de har begått før sin omvendelse, og de ofte forferdelige fristelser de senere er blitt utsatt for. De priser også fristelsene som helt nødvendige for at et menneske skal nå målet - som kan defineres som modenhet og fred med seg selv. Uten fristelser blir man hovmodig og inbilsk, dessuten overflatisk og uvitende om det som skjuler seg i mennesket.

Fristelsene er en skole i ydmykhet og selverkjennelse. «Våkenhet, selvransakelse og dømmekraft: disse tre dyder er sjelens veileder» lyder et tankepråk. Av alt dette følger så litt etter litt en fordomsfri åpenhet. Asketen er ikke innstilt på å forsvare seg, men er beredt til å ta imot kritikk og

Sovjetiske myndigheter slår til mot baptist-ledere

(NØP) I følge en sovjetisk baptistleder som lever i eksil i London, Georgi Vins, er fire ledere for den uregistrerte baptistkirken i Sovjet arrestert på nytt før de har avsonet sine straffer i en arbeidsleir.

Den 53 år gamle pastor Alexei Kozerezov, - den siste av de fire - ble overført til varetektfengsling i desember 83, seks dager

før han hadde sonet sin treårige straff. Han har tidligere hatt opphold i arbeidsleirer og fengsel i henholdsvis tre og fem år og har dermed sittet innesperret i elleve år siden 1966. I hele denne tiden har han vært utsatt for hard behandling.

Nikolay Baturin, som etterfulgte Georgi Vins som sekretær i baptistenes uregistrerte kirkeråd, er arrestert på nytt under soning i

en arbeidsleir i Sibir. Han ble arrestert sammen med Kozerezov og er siktet for «å ha spredt falske opplysninger og baktalt den sovjetiske stat og dets system.»

Baturin er 56 år og har tilbragt atten år i fengsel og arbeidsleir, samt to år i eksil. Han ble første gang arrestert i 1948, tjue år gammel.

erkjenne at en annen har rett, selv om det er en hedensk prest som kommer med ydmykende bemerkninger om de kristne munkenes feil og svakheter.

Å legge bånd på seg, å motarbeide sine drifter, å leve et konstant hardt og ubekvent liv - det er virkelig en moral stikk i strid med den «selvrealiseringens» etikk som nå lenge har vært vanlig i vår kultur. Det spørsmålet egentlig gjelder er hvilket «selv» man vil realisere. Er det overflatejeget, «det gamle menneske», «det lille jeg» - eller er det det dypere jeg, «det nye menneske», dets innerste vesen? Valget kommer ingen utenom, aller

minst den som forsøker å slippe å velge.

At det er så lett å peke på asketiske avarter, forvridde modeller for menneskelig liv, forløyet atferd og kvelende forholdsregler, beror ikke på at det skulle være noen fundamental feil ved ørkenfedrenes moral, men at den forveksles med dronning Victorias.

Hvis ikke sinnet synger med kroppen, er vårt strev forgjeves

Avgjørende er det om en livsstil tvinges på mennesket utenfra, mot dets vilje, eller om det selv frivillig går inn i den. «Hvis ikke sinnet synger med kroppen, er vårt strev

forgjeves. De som elsker vanskeligheter, kommer til å oppnå glede og ro lengere frem», sa abba Elias. Slikt - og meget annet i ørkenfedrenes livssyn - er gyldig ikke bare innenfor en kristen eller annen religiøs ramme, - det hører med til den klassiske visdomstradisjonen som er menneskehetens felles skatt tvers igjennom skiftende kulturer og konfesjoner.

Til slutt: Ørkenfedrenes tankepråk ville ikke være det tiltalende selskap det er uten *humoren*. Bare ett eksempel: En munk hadde en saueflokk som han gjette «med stor hellighet». Noen tyver tok seg en natt inn i folden for å stjele dyrene, men ble rammet av en kraft som lamslo dem slik at de ble stående der helt til munken kom ut om morgenen og overrasket dem på fersk gjerning. Han bad en bønn slik at lammelsen slapp taket, foreholdt dem å slutte å stjele og sendte dem avsted, men ga dem også en saubukk «for at det ikke skulle se ut som om de hadde våket forgjeves». Den mannens navn er verd å minnes. Han het Spyridon. ●

Flere kvinner

i ledende stillinger i kirken?

Katolske biskoper i USA vil oppmuntre kvinner til å overta flere av de ledende stillinger i kirken som det tillates dem å inneha, uttaler den nye president i USA's katolske bispekonferanse, James Malone.

Ifølge biskopen besluttet bispekonferansen

i november i fjor å utforme et hyrdebrev om kvinner. Biskopene ønsker at dokumentet skal oppmuntre til en innsats for å åpne ledende stillinger i kirken for kvinner. Dette initiativ har pave Johannes Paul II's fulle støtte, kunne biskopen ytterligere opplyse.

KATOLSK ORIENTERING

Olje og Sør-Afrika

(CNI) Ledere i Den norske kirke har krevd oljeembargo for Sør-Afrikas vedkommende — etter at Norge avstod fra å stemme i FN's generalforsamling om denne saken.

20

Borghild Gundersen: TANKER OM KIRKERETT

Vårt århundre har stillet teologien overfor mange vansker, og i de siste decennier er to teologiske disipliner kommet mer eller mindre i vanry, nemlig kirkerett og apologetikk. Begge ble nesten revet bort av den radikale storflommen i 1960-årene. Søster Borghild Gundersen kommer her med noen tankevekkende betraktninger fra et område som tradisjonelt har vært reservert spesialister og fagfolk.

Vår frihet garanteres

Da pave Johannes XXIII den 25. januar 1959 kunngjorde at han ville sammenkalle et konsil, erklærte han samtidig at han hadde til hensikt å få revidert kirkeretten. Denne revisjonen ble formelt innledet den 28. mars 1963, og nu etter 20 års iherdig arbeid kommer resultatet. Den nye kirkerett ble offentliggjort den 25. januar 1983, og den trådte i kraft den 27. november 1983.

Ventetiden er over, men den har satt spor etter seg. Mange røster har hevet seg og gitt uttrykk for en avvisende holdning:

Hva skulle man vel med noe så tørt og smålig som lover og regler i saker vedrørende det kristne liv? Nei, budet om kjærlighet kunne utrette mer enn noen lov! Som eksempel på noe annet og bedre enn jus, siterte man Johannes-evangeliets ord om kjærlighet.

Det viste seg snart at budet om kjærlighet ikke uten videre løste mellom-menneskelige problemer, hverken i Kirken eller mellom de kristne innbyrdes. Istedenfor kjærlighet og/eller lover fikk man pressgrupper, individuelt press og den sterkeste rett. Man opp-

daget at det var i Kirken som i samfunnet forøvrig: Lov og rett beskytter oss mot våre medmennesker og mot vårt eget gamle («jag»).

Lover har imidlertid først og fremst en positiv oppgave. De gir oss prinsipper og direktiver, kort sagt: De er veivisere som gir oss anledning til personlig valg. De garanterer vår frihet.

Hvilke innvendinger man enn kan gjøre mot enkelte bestemmelser, blir dette nye lovverket et vern og en veileder for de mange.

Derfor har vi grunn til å glede oss over den nye kirkeretten som nå er trådt i kraft.

Apologetikk - en form for nestekjærlighet

Det andre faget som nesten druknet under omveltningene, var apologetikken. Hvilken nytte gjorde vel apologetikk? Ingen var blitt omvendt på det grunnlag. Nei, la oss gå rett på åpenbaring, inspirasjon, frelsens historie og religiøs opplevelse, og ikke bry våre medmennesker med argumenter, bevisføring og konklusjoner!

Det første Vatikankonsil erklærte at en naturlig gudserkjennelse er mulig, og siterte i

Svensk biskop nytt medlem av Rom-sekretariat

Biskop Brandenburg er utnevnt til medlem av Vatikanets Sekretariat for de ikke-troende. Han etterfølger biskop Gran hvis mandat er utløpet.

VATIKANRADIOEN

Europa-parlamentet fordømmer forfølgelse av polakker

(KIPA) I en appell til den polske regjering har Europa-parlamentet protestert mot skremmekampanje og kriminalisering av intellektuelle, arbeidere og geistlige i Polen.

Man bør især verne om den katolske kirkes uavhengighet, religionsfriheten og menneskeverdet.

Europa-parlamentet fordømmer anklagen mot 69 polske prester som skal rettsforfølges på grunn av påstått misbruk av religionsfriheten.

OG APOLOGETIKK

21

den anledning Paulus (Denzinger 1795). I sitt brev til romerne (1,20) sier Paulus at menneskene helt fra skapelsen av har kunnet erkjenne Guds usynlige vesen av hans gjerninger. Nu tok mange avstand fra en apologetisk fortolkning av disse Pauli ord. Fideismen fra århundreskiftet dukket opp igjen, men delvis anonymt.

Undertegnede talte nylig

med en engelsk prest, som underviser ved et presteseminar og har fundamental teologi som fag. Han mente at man burde ha beholdt apologetikken, men kalt den noe annet. Det må innrømmes at dette navnet kan virke uheldig. Det innebærer at man skal forsvare noe mot angrep og kanskje bruke skarpe våpen.

Tradisjonelt hører apologe-

tikken sammen med fundamental teologi, enten som en innledning til, eller som en del av sist-nevnte. Isteden kunne man kanskje plassere det omtvistede fag under pre-evangelisering eller pastoral-teologi. Egentlig burde apologetikk betraktes som en form for nestekjærlighet. Hensikten er jo å hjelpe tvilende og søkende mennesker. Selvsagt kan ikke apologetikk gi noen troen, som jo er en nådegave, men den kan i det minste rydde enkelte vanskeligheter og misforståelser av veien. En av apologetikkens oppgaver består i å studere og klarlegge forholdet mellom tro og viten. Dette er en forutsetning for et kristent ånds- og kulturliv.

Allerede i begynnelsen av det annet århundre innså de første kristne apologeter nødvendigheten av å belyse forholdet mellom kristentroen, jødedommen og de hedenske religioner. De måtte gjøre rede for sin tro og forsvare den tankemessig. Man skulle forklare hvorfor kristendommen kom så sent inn i verden, og hvorfor de kristne bare utgjorde en liten del av menneskeslekten, samtidig som den kristne tro ikke vil la seg relativisere i forholdet til andre religioner, men stillet absolutthetskrav.

Luthers ekskommunikasjon - forlenget opphevet

Man har nettopp nå i Luther-året stillt krav til den katolske kirke om opphevelse av Luthers ekskommunikasjon. Kardinal Ratzinger svarer at ekskommunikasjon er en forholdsregel kirken tar overfor en levende person. Med Luthers død er den i sakens natur opphevet.

22

Den fulle åpenbaring bare i kristendommen

Justin martyrs lære om «logos smermatikos» vitner om dette problem, og den gir et forsøk på en forklaring: Guds evige ord, Logos, har alltid eksistert og virket i verden. Overalt og til alle tider kan man finne noe av Logos, men bare stykkevis og delt, likesom en sæd, sådd rundt om blant menneskene. Det finnes brokker av sannhet i alle religioner, men den fulle åpenbaring bare i kristendommen.

Litt av det som Justin hevdet, kunne med fordel sies også idag, men adskillig mer er nødvendig, for vitenskapens utvikling i det 19. og det 20. århundre har gjort det mer og mer vanskelig å orientere seg intellektuelt. Når kristne synger Salme 19, vers 2, forkynner de, kanskje ubevisst, litt apologetikk av samme art som brevet til romerne (1,20):

*Himlene forkynner Guds ære.
Hvelvingen kunngjør hans hendes verk.*

Dette er faktisk et slags kosmologisk gudsbevis, riktignok med en underforstått godtagelse av årsaksprinsippet og uten formell bevisføring. Her blir det hevdet at det skapte

Et mer viktig spørsmål er nå om den lære som Luther fremførte, ennå den dag i dag skiller konfesjonene og derved utelukker en felles kommunion. Det er det økumeniske problem i dag.

KATOLSK ORIENTERING

har et opphav eller en årsak.

Denne påstand overbeviser sikkert ingen agnostiker eller ateist. Det skal noe mer til for at en konklusjon av denne art skal fremkalle tankens tilslutning, for det dreier seg jo ikke om ren logikk eller matematikk, der man ikke har noe valg, men er nødt til å godta slutningen. Det er en av kardinal Newman's store fortjenester å ha påvist at en konklusjon fra premisser ikke er det samme som tankens tilslutning, og heller ikke nødvendigvis fører til «assent». Mellom konklusjon og «assent» foregår det noe i menneskets sinn og tanke: en forståelse, erkjennelse eller opplysning ved hjelp av et åndelig organ som Newman kaller «the illative sense».

Da en av de første romfarere befant seg i verdensrommet en første juledag, leste han betatt skapelsesberetningen. Noen tid senere da en sovjetisk romfarer kom tilbake til jorden, kunne en avis berette at han ikke hadde sett noe til Gud. De to menn hadde samme slags fysiske erfaringer, men de reagerte forskjellig. Hva var grunnen? ●

Fred på kniven

Den vest-tyske katolske leder for «Instituttet for teologi og fred», Ernst Josef Nagel, har i et intervjue med det katolske nyhetsbyrå (KNA) i Hamburg advart mot å gi avkall på «militær avskrekking». En slik politikk er ingen fredspolitikk, men en kapitulasjonspolitikk, sier professor Nagel.

ST. PAUL menighets korttidsbarnehage

ST. PAUL MENIGHETSBARNEHAGE er en heldagsbarnehage tilknyttet den katolske menighet i Bergen. Arbeidet hviler på katolsk, kristent livssyn. Den har 16 plasser for barn i alderen 3—7 år. Barnehagen har lokaler i «Birgittahjemmet» ved St. Paul kirke (Nygårdsgaten 3, 5000 Bergen).

Følgende stillinger skal besettes:

- 2 vikariat for førskolelærere (svangerskapspermisjon) i 62,5% post
- 1 vikariat i tiden 01.06.—30.06. og 30.07.—02.11. og
- 1 vikariat i tiden 30.07.—30.11.
- 1 stilling som praktikant i tiden 30.07.84.—30.06.85.

Søknadsfrist 30. mars 84.

Nærmere opplysninger ved henvendelse til Stephanie Achen (barnehagens styrer) tlf. (05) 32 59 30

BEGRAVELSESBYRÅET

TS Jacobsen ^{o/s}
Ullevålsvn. 1

TELEFON * 20 79 05

Alltid telefonvakt

THRONSEN & CO. A/S

Boktrykk Offset Repro

Bernh. Getzgt. 3 b, Oslo 1
Telefon 20 40 02 - 20 70 02

FORSIKRINGSBANKTIESELSKAPET
VESTA
LIVSFORSIKRINGSBANKTIESELSKAPET
HYGGA

MED TANKE PÅ FREMTIDEN

Liturgisk kalender

Gudstjenester

			Dialogmesse	Høymesse
MARS	Lillestrøm <i>St. Magnus kirke</i>	Romeriksgt. 1 Tlf. 71 28 85	9.00	10.30
	Molde <i>St. Sunniva kirke</i>	Parkvn. 25 Tlf. 51 467		11.00
	Moss <i>St. Mikael's kapell</i>	Ryggevn. 24 Tlf. 51 038		17.00
	Narvik <i>Kristi Kongekirke</i>	Håreksgt. 82		18.30
	Oslo <i>St. Olav domkirke</i>	Akersvn. 1 Tlf. 20 72 26	<i>lørd.</i> : 14.00 <i>sønd.</i> : 9.30 19.00	11.00
	<i>St. Hallvard kirke</i>	Enerhauggt. 4 Tlf. 67 23 83	8.35	11.00
	<i>St. Dominikus kirke</i>	Neuberggt. 15 Tlf. 55 07 71	9.00 18.30	11.00
	<i>Jesu Hjerte kapell</i>	Ullernchausséen 52 Tlf. 55 81 21	9.00	
	<i>Grefsen kapell</i>	Glads vei 23 Tlf. 21 23 55	9.00	11.00
	<i>Lunden kloster</i>	Øvre Lunden 5 Tlf. 64 18 20		10.00
	Porsgrunn <i>Vår Frue kirke</i>	Sverresgt. 26 Tlf. 50 793	<i>lørd.</i> : 18.00 <i>sønd.</i> :	11.00
	Stavanger <i>St. Svithun kirke</i>	Dronningensgt. 8 Tlf. 52 55 34	8.30 9.30 18.00	11.00
	Tromsø <i>Vår Frue kirke</i>	Storgt. 94 Tlf. 84 277	<i>lørd.</i> : 19.00 <i>sønd.</i> :	11.00
	Trondheim <i>St. Olavs kirke</i>	Prinsensgt. 2a2 Tlf. 21 214	9.00	11.00
	Tønsberg <i>St. Olav kirke</i>	Sandefjordsgt. 1 Tlf. 11 949		11.00
	Voss <i>St. Olavs kapell</i>	Finnesvegen 57 Tlf. 12 510		Etter avtale
	Ålesund <i>Vår Frue kirke</i>	Nørvesund Tlf. 37 558	<i>lørd.</i> : 17.00 <i>sønd.</i> : 8.30	11.00
	14. Ferial. Jonas 3, 1-10. Lk. 11, 29-32.			
	15. Ferial. Ester 14, 1.3-5. 12-14. Mt. 7, 7-12.			
	16. Ferial. Esek. 18, 21-28. Mt. 5, 20-26.			
	17. Ferial. 5. Mos. 26, 16-19. Mt. 5, 43-48. (Memoria til Patrick, biskop, mulig)			
	18. 2. søndag i Fasten (Norske Tidebønner: Uke 2) 1. Mos. 12, 1-4a. 2. Tim. 1, 8b-10. Mt. 17, 1-9. (Kyrillos av Jerusalem, biskop og kirkelærer, feires ikke)			
	19. Den hellige Josef, Jomfru Marias brudgom. 2. Sam. 7, 4-5a. 12-14a. 16. Rom. 4, 13. 16-18. 22. Mt. 1, 16. 18-21. 24a; el. Lk. 2, 41-51a.			
	20. Ferial. Jes. 1, 10. 16-20. Mt. 23, 1-12.			
	21. Ferial. Jer. 18, 18-20. Mt. 20, 17-28.			
22. Ferial. Jer. 17, 5-10. Lk. 16, 19-31.				
23. Ferial. 1. Mos. 37, 3-4. 12-13a. 17b-28. Mt. 21, 33-43. 45-46. (Memoria til Turibio av Mogrovejo, biskop, mulig)				
24. Herrens bebudelse Jes. 7, 10-14; 8, 10. Hebr. 10, 4-10. Lk. 1, 26-38.				
25. 3. søndag i Fasten (Norske Tidebønner: Uke 3) 2. Mos. 17, 3-7. Rom. 5, 1-2. 5-8. Joh. 4, 5-42 (el. 4, 5-15. 19b-26. 39a. 40-42).				

Caritas i Danmark i 1983

I de første 10 måneder af 1983 har CARITAS DANMARK ydet hjælp til 41 projekter med i alt kr. 6.500.000.

Hjælpen til Polen har i 1983 været det største og mest mfattende arbejde og i alt 3,9 mill. kr. er anvendt til dette formål.

Til arbejdet for verdens flygtninge er der anvendt 1/2 mill. kr. og til almindeligt udviklingsarbejde 2 mill. kr.

Liturgisk kalender

Gudstjenester

26. Ferial. 2. Kong. 5, 1-15a. Lk. 4, 24-30.
 27. Ferial. Daniel 3, 25-34-43. Mt. 18, 21-35.
 28. Ferial. 5. Mos. 4, 1-5-9. Mt. 5, 17-19.
 29. Ferial. Jer. 7, 23-28. Lk. 11, 14-23.
 30. Ferial. Hosea 14, 2-10. Mk. 12, 28b-34.
 31. Ferial. Hosea 6, 1b-6. Lk. 18, 9-14.

APRIL

1. 4. søndag i Fasten
 (Norske Tidebønner: Uke 4)
 1. Sam. 16, 1b.6-7.10-13a. Efes. 5, 8-14.
 Joh. 9, 1-41 (el. 9, 1, 6-9.13-17.34-38).
 2. Ferial. Jes. 65, 17-21. Joh. 4, 43-54. (Memoria til Frans fra Paola, eremitt, mulig)
 3. Ferial. Esek. 47, 1-9.12. Joh. 5, 1-16.
 4. Ferial. Jes. 49, 8-15. Joh. 5, 17-30. (Memoria til Isidor, biskop og kirkelærer, mulig)
 5. Ferial. 2. Mos. 32, 7-14. Joh. 5, 31-47. (Memoria til Vincent Ferrer, prest, mulig)
 6. Ferial. Visd. 2, 1a.12-22. Joh. 7, 1-2.10.25-30.
 7. Ferial. Jer. 11, 18-20. Joh. 7, 40-53. (Memoria til Jean Baptiste de la Salle, prest, mulig)
 8. 5. søndag i Fasten
 (Norske Tidebønner: Uke 1)
 Esek. 37, 12-14.
 Rom. 8, 8-11.
 Joh. 11, 1-45 (el. 3-7-17, 20-27.33b-45).
 9. Ferial. Daniel 13, 1-9.15-17.19-30. 33-62 (el. 41c-62). Joh. 8, 1-11.

		Dialogmesse	Høymesse
Arendal	Tyholmen	lørd. : 18.30	
<i>St. Franciskus kirke</i>	Tlf. 22 209	sønd. : 8.00	11.00
Asker og Bærum	Nyveien 17, Stabekk	lørd. : 17.45	
<i>Mariakirken</i>	Tlf. 53 77 35	sønd. : 9.15	10.45
<i>Eikeli katolske kirke</i>	Veståsen 18		10.30
	Tlf. 24 25 69		
Bergen	Christiesgt. 16	lørd. : 19.00	
<i>St. Pauls kirke</i>	Tlf. 32 54 10	sønd. : 9.00	11.00
<i>Vår Frue Kirke</i>	Helleveien	9.30	
Bodø	Hernesvn. 22	lørd. : 19.00	
<i>St. Eysteins kirke</i>	Tlf. 21 783	sønd. : 8.30	11.00
Drammen	Cappelensgt. 1	lørd. : 13.00	
<i>St. Laurentius kirke</i>	Tlf. 83 20 19	sønd. : 8.30	10.30
Fredrikstad	Kongensgt. 9	9.00	11.00
<i>St. Birgitta kirke</i>	Tlf. 11 438		
Messe lørdag kl. 19.00 unntatt når intensivundervisning: kl. 12.30.			
Halden	Kristian V's pl. 1	9.00	10.45
<i>St. Peters kirke</i>	Tlf. 81 168		
Hamar	Torvgt. 113	lørd. : 18.00	
<i>St. Torfinns kirke</i>	Tlf. 23 751	sønd. : 9.00	11.00
Hammerfest	Salsgt. 52	19.00	11.00
<i>St. Mikael kirke</i>	Tlf. 11 447		
Harstad	Skolegt. 4	lørd. : 17.00	
<i>St. Sunniva kirke</i>	Tlf. 61 501	sønd. : 9.00	10.30
Haugesund	Haraldsgt. 21		11.00
<i>St. Josefs kirke</i>	Tlf. 23 195		
Hønefoss	Vesterngt. 5		11.00
<i>St. Theresias kirke</i>	Tlf. 22 381		
Kristiansand S.	Kirkegt. 3	lørd. : 13.00	
<i>St. Ansgar kirke</i>	Tlf. 24 225	sønd. : 10.00	11.00
Kristiansund N.	Flintegt. 5		11.00
<i>St. Eysteins kirke</i>	Tlf. 72 779		
Levanger	Jernbanegt. 29		11.00
<i>St. Torfinns kirke og St. Eystens sykehjem</i>			
Lillehammer	Weidemannsgt. 3A	lørd. : 18.00	
<i>Mariakirken</i>	Tlf. 52 550	sønd. : 9.00	10.00

Ansvarlig redaktør: Else-Britt Nilsen
Medredaktør: Unni Klepper Joynt

Medarbeidere:

Liv Greni

Aage Hauken o.p.

Kjell Arild Pollestad o.p.

Gunnel Vallquist

Redaksjon og ekspedisjon:

Akersveien 14, Oslo 1

Tlf. 20 72 48

Neste nummer utgis 9. april.

Signerte artikler står for forfatterens egen regning.

Abonnement kr. 130,- pr. år.

Utenfor Skandinavia kr. 150,-.

Annonser 19 dager før
utgivelsesdagen.

Bankgiro 6022.20.13073

Postgiro 2 04 64 80.

**St.
OLAV**

BOKHANDEL

Akersveien 14, Oslo 1

Bøker for Faste og Påske

Stinissen: *Skriftemålet:*

Forsoningens sakrament, kr. 15,—.

Lys og liv — faste- og påskebok.

Tekster v/Torhild Moen, kr. 79,—.

Torhild Moen: *Gutten som så lyset påskedag*, kr. 77,—.

John Wilkinson: *Stationer på lidandets väg*, kr. 49,50.

Bengt Ingmar Kilstrøm:

Passionsspelen i Oberammergau, kr. 45,—.

Påsken i glassmalerier.

Fotografier av Halliday/-Lushington, kr. 40,—.

Romano Guardini: *Vorherre og Frælsers korsvej*, kr. 19,—.

Caryll Houselander: *The Stations of the Cross*, kr. 52,50.

Veselin Kesich: *The Passion of Christ*, kr. 30,20.

Gerald O'Collins: *The Easter Jesus*, kr. 35,50.

Alban Goodier: *The Passion and Death of our Lord Jesus Christ*, kr. 82,—.

The Stations of the Cross in Jerusalem. Illustrert, kr. 29,—.

mandag og fredag 9-16

tirsd. onsd. torsdag 9-17

lørdager 9.30-13.30

telefon (02) 20 72 48

St. Paul menighetsskole er en katolsk grunnskole med en klasse på hvert trinn, 1.—10. klasse.

Skolen har ca. 200 elever, hvorav et større antall er fremmedspråklige.

Fra august 1984 skal noen undervisningsstillinger besettes. Henvendelse for nærmere opplysninger og søknadsskjema innen 20. mars.

St. Paul skole

Nygårdsgaten 114 a

5000 Bergen

Telefon (05) 32 28 80

A / S NORSKE SHELL

Leverandør av oljeprodukter til de fleste katolske institusjoner.

BESTILLING: (02) 19 12 00 - SERVICE (02) 19 12 20

GUSTAV THIELEMANN

Pølse- og hermetikfabrikk

Tlf. 83 41 84 - DRAMMEN

MALERMESTER

utfører allslags maler- og tapetserarbeider

GEORG OG OTTO FOERSTER

Tlf. 21 69 06

Allslags snekkerarbeid utføres

REIDAR MYRVOLD & SØN

Brannvaktvn. 5, Oslo 4

Tlf. 15 34 82

Mobiltelefon: (094) 27 022

GUSTAV BØHM & SØN A/S

Bakeri og Konditori

Drammen

Tlf. (03) 83 42 80

Blikk på tiden

Søndagen

På et gamlehjem et sted i Norge sitter der en åreforkalket olding og gjentar for seg selv og sine omgivelser den ene setningen som er blitt igjen i hans ånd. Den lyder: «Det var bedre før». Dette sier han til hver eneste sjel som går forbi ham i korridoren: Det var bedre før. Og når klokken blir halv fem, og pleiersken kommer og vil hjelpe ham til sengs, mumler han forbitret: Det var bedre før. Det var bedre før . . .

I 1960-årene var vel de fleste umiddelbart innforstått med seniliteten bak et slikt utsagn. I 70-årene ville noen kanskje stusse, men i 80-årene er det faktisk ikke få som nikker og gir den senile rett: Det var bedre før. Med det mener de aldeles ikke at livet var enklere før, at bekymringene var færre og byrdene lettere, men snarere at tilværelsen hadde mere farve og flere gleder. Livet var nok på mange måter tyngre, men altså likevel bedre. Underlig nok går ikke så få mennesker rundt og lengter bakover. Det er det som kalles nostalgi.

De som har fulgt aldri så lite med i vårt kulturliv i de senere år, er selvsagt klar over at en ikke ubetydelig del av vår åndselite fremdeles gleder seg til en fremtid som skal preges av proletariatets diktatur, men samtidig har vi den paradoksale og høyst umarxistiske situasjon at mange av de vorrende proletarer har vendt sine egne maktmuligheter ryggen. De går i stedet på jakt etter kniplinger og oldemorskruseduller, og betaler store sedler for imitasjoner av gjenstander de selv gav til skolemusikkens loppemarked for tyve år siden. Næringslivet har forlenget merket seg trenden, og Bazarovs barn har all grunn til å hutre på høydedragene. Livet følger ikke de lover som teoriene om det senkapitalistiske samfunn hadde foreskrevet; praksis løper løpsk. Folket gir en god dag i sine vektere og forkjempere, ja endog i sin egen frigjøring. Folket bygger karnapper på sine

husbankhus og henger prismekroner i sine obosleiligheter. Folket bryr seg lite om åndselitens tanker og drømmer, men vil gjerne ha del i dens komfort, dens uavhengighet, dens rødvin til maten. Og når det velsignede og forstandige folk har hatt strevet med å skaffe seg det gode livs nødvendigheter, og unner seg en aldri så liten kulturell pust i bakken, da kan det også spørre seg selv: Hvordan er alt blitt slik? Hvordan er vi havnet her? Har vi det egentlig bra, eller - ja nå kommer det: *Var det bedre før?*

Det er selvsagt absurd å ville gi seg til å besvare spørsmålet om hvorvidt det var bedre før. Spørsmålet er i seg selv en hån mot Einar Gerhardsen og alle fortidens slitere. Deres drøm var vel så noenlunde en tilværelse å la den vi nå lever, minus prisen og de problemer vi tross alt har, men som de ikke kunne forestille seg. Vi har det med å trekke fra prisen, slitet og sorgene, enten vi lengter fremover eller bakover. Men dersom vi nøyer oss med å spørre om vi har mistet noe av verdi under utviklingens raske løp, kan vi kanskje få et slags svar ved å trekke frem ett og annet gammelt bilde. En sammenligning mellom bildets da og vårt nå vil kunne antyde hva vi har vunnet, og hva vi eventuelt har mistet. Jeg velger et bilde fra den gammeldagse søndagen.

Mitt bilde er delvis hentet fra en bok, sogar en videnskapelig sådan, men med den likefremme titelen «Søndag». Den er en popularisert utgave av en doktoravhandling om søndagens plass i vårt folks liv i løpet av de siste hundre år. Forfatterinnen heter Ann Helene Bolstad Skjelbred.

Å lese om våre besteforeldres eller oldeforeldres søndag er som å bli lullet inn i forgangen høytid og helgefred, samtidig som det gir ganske slående perspektiver på den kulturelle utvikling i Norge i de siste hundre år. Ikke minst taler fotografiene sitt tydelige sprog. Jeg fester meg ved ett fra et stort gårdstun ved århundreskiftet. Været er vakkert, det er sommer, og folket sitter ute på tunet, rundt et havebord. Ingen soler seg. Ingen har brettet opp skjortermermet eller løst på linningen. Man sitter i sin beste søndagsstas, i kirkeklær, og med hendene i fanget. Man holder hviledagen hellig. På meg virker det fredfullt; på andre kanskje dødsens kjedelig. Men det er utvilsomt helg.

Som landsens menneske har jeg kjent søndagsfredens siste krampetrekninger, enda jeg er en relativt ung mann. Riktignok sluttet min familie å gå jevnlig i kirken allerede på mine oldeforeldres tid, og omtrent samtidig ble huspostillen taus. Det skyldtes presstene som bar med seg vekkelsen fra Gisle Johnson ut i sognene, og fortalte det gamle kirkefolk at de måtte være

«rettelig omvendt» for å ha hjemme i kirken. Mine forfedre skjønnte lite av denne tale, og ble fremmede i Guds hus; de bevarte respekten for Vårherre og hans embedsmenn, men holdt seg hjemme på sine gårder da de hørte at gammel kristen sed ikke lenger var bra nok. Den seden tok de for øvrig med seg i graven; i vårt århundre har vekselens folk stort sett fått monopol på kristendommen. Man skal være *personlig* kristen. For mine forfedre må det ha vært omtrent like meningsfullt som å skulle være «personlig norsk».

Men til tross for at min slekt nok så tidlig fant sin plass blant de kirkefremmede, overlevde søndagen som helligdag. Det var ikke bare sølvtoyet og den hvite duken til middag, eller duften av steken og den brune sausen, eller radiogudstjenestens hellige lyd på lav styrke; der var noe i selve atmosfæren som klart og utvetydig signaliserte søndag. Av hensyn til Vårherre stakk hverken min farmor eller min mormor et sting i hardangersømmen på søndagen, og min mor sydde heller ikke, av hensyn til min mormor og min farmor. Selv strikkepinnene hvilte, og når vi spurte hvorfor, lå der en selvsagthet i svaret: Fordi det er søndag. Ikke et ord mer. Ikke en eneste referanse til noe som angikk Vårherre. Likevel lå det i luften at søndagen var hans dag, og dersom noen brukte den tid til å berge inn høyet, følte også jeg at det var heligbrøde.

«Ukens hellig- og hviledag har forandret seg de siste 75-100 årene fra å være en festdag hvor religiøse aktiviteter og en religiøs grunnholdning kom markert til syne, til en dag hvor fritidsaktiviteter spiller en dominerende rolle», hevder min forfatterinne, og de fleste som leser hennes bok vil nok gjenkjenne en lengre eller kortere strekning av denne utvikling i egen erfaring. Og resultatet kjenner vi: Det store skille går ikke lenger mellom hverdag og fest, men mellom arbeidstid og fritid. Vi har bare to fester igjen: det er julen og 17. mai. De øvrige er for det store flertall bare fridager. Det gjelder også den største kristne høytid: påsken.

«I morgen er det søndag, all verden gleder seg; med klokkeklang og kirkegang og tur i skog og hei,» sang vi på folkeskolen så sent som for 25 år siden. Dengang var søndagen fremdeles den første dag i uken, og på mine kanter var den også for ganske mange det den egentlig er: Oppstandelsens dag, en dag ikke bare til hvile og kjedsomhet, men til fryd og glede. Jeg tror livet ville bli både bedre og rikere dersom søndagen igjen fikk bli søndag. Vi tapte meget da vi tok fri fra den.

Pater Hilarion